

Lees-v-aardig

TRIJNTJE DE WIT-GOSKER - LEES-V-AARDIG -

OVER LINKS GESPROKEN, OVER HET STELLEN VAN ENKELVOUDIGE EN EENDUIDIGE DOELEN

Vandaag krijgen jullie allemaal een armbandje om je linkerpols, zegt de kleuterjuf. Want deze week is de week van 'links'. Wat is dat juf, links? Tja, glimlacht de juf geheimzinnig. Aan het eind van deze week, dan weten jullie dat allemaal.

Maar dat weet ik al hoor juf, dit is links en dat is rechts. Ja Bert, je hebt helemaal gelijk. Jij weet het al en deze week gaan de anderen het ook leren. Jij mag het voordoen. Wat is jouw linkerarm? Steek hem maar op en kies maar. Welk armbandje wil jij links hebben?

En zo krijgen alle kleuters een week lang een armbandje om hun linker pols. De andere pols wordt niet benoemd om verwarring te voorkomen. De hele week staat alles in het teken van links. Links beginnen, links neerleggen, het linkerbeen vooruit, luisteren met het linkeroor, kijken met het linkeroog, en ontdekken dat wat links is afhankelijk van de richting waar je naar kijkt. Maar dat laatste is speciaal voor Bert. Niet alle kleuters zullen dit al in de gaten hebben, maar dat hoeft ook niet.

Mijn meester in groep 7 deed het anders. Hij gaf ons een les over de Nederlandse handel, over import en export. En eerlijk gezegd, heb ik nog altijd even een hapering in mijn bewustzijn als ik over export of import lees. Altijd even die denkvraag: Oh, ja export is naar buiten...

Herkent u dit? En met welke woorden heeft u zo'n denk-opstapje altijd weer nodig? Heeft u het met links en rechts? Dan heeft u vast niet in de klas gezeten bij de kleuterjuf van links-en-de-andere-kant. Zij hield het een week vol om alleen over links te spreken en de andere kant als 'de andere kant' te benoemen.

Mijn leraar natuurkunde leek op de kleuterjuf. Hij liet ons met allerlei proefjes ontdekken wat cohesie was en noemde daarbij het woord onophoudelijk. Aan het eind van de les zei hij: En als huiswerk gaan jullie bladzij 13 en 14 lezen. Daarin gaat het niet over cohesie. Ik wil de volgende keer van jullie horen waar het daar dan wel over gaat.

Links beginnen is een van de basisprincipes van het letterschrift waar wij mee werken. Daarom is het ook begrijpelijk dat westerse kleuterjuffen met het begrip 'links' beginnen. Zouden Arabische kleuterjuffen met 'rechts' beginnen? Ik denk het wel.

Links beginnen en dan naar rechts een woord visueel analyseren. Daar gaat het om als we lezen.

Wat ik niet begrijp is waarom er soms lees- of spellingoefeningen worden aangeboden van woorden waarbij de leerling de ontbrekende eerste letter moet invullen. Zo'n woord heb ik nog nooit in de krant of in de folder van de supermarkt gezien. Het vraagt van de leerling om eerst het laatste deel van een woord te lezen en zich daarna af te vragen welke letter ervóór geplaatst moet worden. Dat is geen lezen, dat is knutselen met geschreven taal. Leuk voor wie zich probleemloos het schrijven eigen maakt. Leuk misschien voor Bert. Maar voor leerlingen bij wie het leren lezen en schrijven niet vanzelf gaat is dit een onnodige complicatie.

Vaak vraag ik me af wat er zou gebeuren als we alle oefeningen waarbij leerlingen een letter in een gatenwoord moeten invullen, uit de methode zouden verwijderen. Maar met deze vraag dwaal ik af van het doel van deze column. Of toch niet?

Ik beseft dat ik met deze vraag veel oproep.

Een aantal leerkrachten zal reageren met: Ja, dit heb ik ook vaak gedacht, maar ja, die gatenwoorden staan in de methode dus het zal wel nuttig zijn; als ik deze oefeningen oversla, dan doe ik mijn leerlingen misschien tekort; ik durf ze nog niet los te laten.

Anderen zullen zeggen dat het gaat om het bewustwordingsproces van de structuur van een woord en dat het daarom zinvol is de leerlingen te wijzen op de plek die een bepaalde letter in een woord inneemt. Dat is een cognitieve benadering van taal. Op zich is de redenering correct. Mijn ervaring met het geven van leesonderwijs aan leerlingen die cognitief niet sterk zijn en het moeten hebben van een concrete eenduidige strategie, bracht mij tot: altijd links beginnen en dan kijken wat er volgt.

Ten slotte voor wie aarzelt: hoe leerde u lezen en schrijven in het Frans? Leerde u woordbeelden opbouwen via oefeningen als: . lever, . crire, . cole?